

Åpenhet, forebygging, ressurser og omstilling

Jonas Gahr Støre
Helse- og omsorgsminister

Regjeringen satser på forebygging. Det viktigste vi gjør, er å bygge opp et samfunn der barn og unge blir sett og inkludert.

FOREBYGGING: Regjeringen satser på kultur, frivillighet og idrett, skriver helseminister Jonas Gahr Støre. Illustrasjonsbildet er fra festivalen Skjærgårds i 2011.

Foto: Flickr.com

DEBATT: STORTINGSVALGET 2013

Høyre lovet i desemberutgaven å gjøre psykisk helse til hovedsak i valgkampen. Psykisk helse vil komme høyere opp på den politiske agendaen, skrev valganalytiker Svein Tore Marthinsen i samme utgave, der FrP kritiserte helseministeren for å sitte rolig og se på «at alt det flotte vi greide å bygge opp, nå smuldrer bort mellom hendene våre». I denne utgaven svarer helseminister Jonas Gahr Støre.

Fortsatt er psykisk helse myteomspunnet og preget av stigmatisering. La meg derfor starte med å sitere stortingsrepresentant Karin Yrvin:

Det å bli syk er det mest skremmende jeg har vært med på, men det har gjort meg sterkere, modnere og mer fokusert på de viktige tingene i livet. Som å få fjernet et av samfunnets mest urettferdige og ressursløsende stigma.

Jeg mener hun har helt rett.

Åpenhet

Åpenhet om psykiske lidelser er et av samfunnets viktigste bidrag, enten vi skal forebygge sykdom eller hjelpe den som allerede er syk. Åpenhet og et godt behandlingstilbud gjør at flere får hjelp og behandling nå enn før. Det er en bra og villet utvikling. Ikke minst må vi våge åpenheten. Som helseminister møtte jeg høsten 2012 1700 russ i Stavanger, der en hel dag var satt av til åpenhet om psykisk helse. Det var et godt møte. Noe slikt ville vært uaktuelt da jeg var russ, i 1979. Så noen ganger går virkelig verden fremover.

Forebygging

Regjeringen satser på forebygging, også for å ivareta en god psykisk helse. Det viktigste vi gjør, er å bygge opp et samfunn der barn og unge blir sett og inkludert. Det handler om å utvikle nærmiljø slik at nettverkene rundt oss ser, lytter og handler når det er nødvendig.

Regjeringen har siden 2005 systematisk videreutviklet tilbud – fra spesialisthelsetjenesten til kommunenivå. Det er fortsatt viktige skritt å gå for å ha kapasitet til å se og møte mennesker tidlig. Mange flere får nå mer og bedre hjelp enn for få år siden. Det offentlige tjenestetilbudet innenfor viktige områder som helse, skole og barnehager er bygget ut og videreutviklet. Men kanskje vel så viktig er regjeringens satsing på kultur, frivillighet og idrett. Mange nye møteplasser mellom mennesker er skapt. Møteplasser der mennesker blir sett og inkludert.

Åpenhet og et godt behandlingstilbud gjør at flere får hjelp og behandling nå enn før

Forebygging står også sentralt i den nye folkehelseloven, som kom 1. januar. Her slås det fast at kommunene skal ha oversikt over psykisk helse og forhold som påvirker den. Negativ utvikling skal møtes med tiltak. Når regjeringen legger frem en egen stortingsmelding om folkehelse til våren, vil også psykisk helse være et viktig tema.

Ressurser

Regjeringen har etablert en ordning med tilskudd til utprøving og rekruttering av psykologer i kommunene. Siden 2009 er ordningen gradvis styrket, og i år er 40 millioner kroner fordelt til 99 kommuner og bydeler. Det har resultert i rundt 130 psykologstillinger over hele landet. Jeg har selv sett gode eksempler på hvordan kommunen bruker denne kompetansen, jeg har sett at det virker. Rammen for tilskuddet er foreslått økt til 60 millioner kroner til neste år, og dersom den positive trenden fortsetter, må vi vurdere å videreutvikle tiltaket. Psykologer har en unik kompetanse, og kommer de inn i en tidlig fase i en persons sykdomsutvikling, vet vi at kortvarig terapi utført av en psykolog kan forebygge utvikling av mer alvorlige lidelser.

Omstilling

Omstillingen i psykisk helsevern innebærer at brukerne får riktigere og bedre hjelp enn før. Vi kan også slå fast at både kapasitet og kvalitet har økt. Det har skjedd ved etablering av omtrent 150 ambulante team siden 2005, ved etablering av brukerstyrte plasser ved de distriktpsikiatriske senterne, og ved en kraftig økning i polikliniske tilbud og ved utvikling av et tettere samarbeid mellom kommune og spesialisthelsetjeneste. Psykisk helsevern gir hjelp til ca. 55 000 barn og unge. Da opptrappingsplanen startet i 1998, var det bare 20 000 som fikk slik hjelp. Målt i antall konsultasjoner og tiltak har psykisk helsevern for voksne økt omtrent tilsvarende.

Regjeringen har videreført betydelige statlige stimuleringsmidler fra opptrappingsplanen. For 2013 er det om lag 800 millioner kroner, med hovedvekt på tiltak i kommunene. 50 millioner går til å utvikle samarbeidsmodeller. Blant annet har oppsøkende ACT -team¹ vist seg å treffe godt blant personer som i liten grad selv tar kontakt med hjelpeapparatet.

Jeg ønsker å gjøre tilbudet ved distriktpsikiatriske sentre mer tilgjengelig og mer kompetent. Mitt styringskrav er at alle DPS-ene, eventuelt i samarbeid med andre enheter, må etablere akuttberedskap på døgnbasis. Alle DPS-ene må etablere ambulante funksjoner og rekruttere lege- og psykologspesialister til denne tjenesten. Lengre åpningstider og økt kapasitet til å arbeide mer intensivt med den enkelte pasient ved behov er sentrale punkter.

På vei

Vi skal fortsatt satse store økonomiske ressurser på å utvikle feltet. Men selv med mer bruk av penger må vi hele tiden spørre oss om vi bruker pengene riktig. Vi må derfor være opptatt av kvalitet, omstilling og brukermedvirkning. Det er klare tilrådninger, nasjonalt så vel som internasjonalt, om at langvarig behandling i psykiatriske sykehus bør erstattes med lokalbaserte bolig- og støttetiltak, eventuelt i kombinasjon med korttidsopphold i sykehus. Vi er ikke i mål, men vi er på vei.

Twitter: @jonasgahrstore

¹ Aktivt oppsøkende behandling, engelsk «Assertive community treatment» (ACT).